

Duffek Mihály

Honnan, hová?

A címben megjelölt, talányos kérdés igen aktuális és két vonatkozásban is feltehető: Debrecen zenei életének egykori meghatározó alakja, Gulyás György éppen száz esztendővel ezelőtt született Köröstarcsán. Életpályája legtermékenyebb, alkotó szakasza azonban Debrecenhez köti. Az iskolaalapítás, a debreceni zenei felsőoktatás intézményes formájának létrehozatala az ő nevéhez fűződik. A címbeli kérdés jelzi azt is, hogy az iskola kezdeti, szerény állapotából mára az ország egyik legjelentősebb zenei felsőoktatási képző helyévé vált, amelynek jelenléte meghatározó a régióban. Láthatóan a személyes életmű és a megalapított iskola bejárt útja egyaránt az értékteremtés és a gyarapodás egyértelmű jeleit mutatta és mutatja ma is.

Kezdjük az évfordulókkal:

100 éve született Gulyás György, a Zeneművészeti Kar első jogelődjének alapítója,
50 éve jött létre a debreceni zenei felsőoktatás,
20 éve zajlott le Debreceni Konzervatórium első, sikeres akkreditációja,
10 éve született meg a Zeneművészeti Kar.

Már csak a felsorolt évfordulók is jelzik, hogy meg kell állnunk, emlékezni, tanulságot levonni, értelmezni az elmúlt folyamatokat. A Város már megemlékezett Gulyás Györgyről, hamarosan esedékes az egyetemi megemlékezés a Kar félévszázados évfordulójáról. Tekintsük át mi is a történéseket.

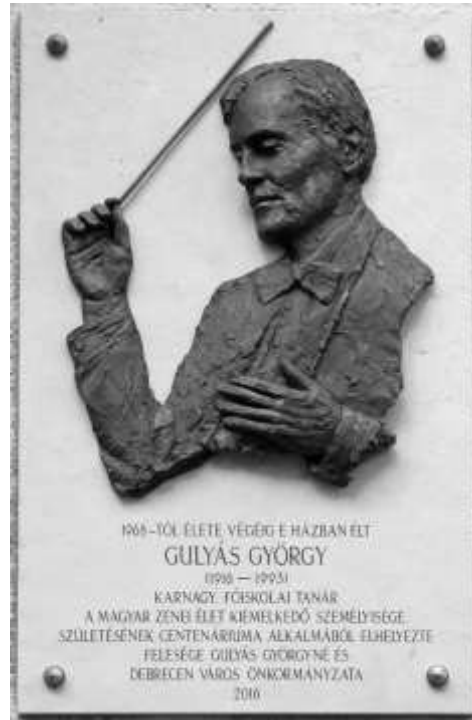
Gulyás György Liszt-díjas karnagy, kiváló művész Debrecen, és tágabb értelemben véve a keleti régió zenei életének kiemelkedő alakja. Az ötvenes évek elejétől számos tekintetben meghatározó szerepet töltött be úgy is, mint a debreceni zenei felsőoktatás iskolaalapítója, úgy is, mint tanár, úgy is, mint előadóművész és úgy is, mint a zenei közéletben résztvevő, nyughatatlan, teremteni vágyó személyiség. A Debreceni Kodály Kórus, valamint a Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny alapítója, ezzel a város kulturális súlya jelentős gyarapodásának kulcsszereplője.

Köröstarcsán született száz esztendővel ezelőtt, 1916. április 1-jén. Iskolai tanulmányait is ott kezdte, Szeghalomban folytatta, majd Debrecenben, a Református Kollégiumban volt középiskolás, és tanulmányai végeztével, 1936-ban tanítói diplomát szerzett. Orgonált, zongorázott, hegedült, de kántori tevékenységet is folytatott. Tanítói hivatásának gyakorlását Békéscsabán kezdte, egyben ekkor kezdte meg zeneakadémiai tanulmányait is Bárdos Lajos unszolására.

Tanulmányai befejeztével zeneszerzői és karvezető képesítést szerzett. Tanári pályája Békésen, később a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumában folytatódott, majd a Dóczi Református Tanítóképző Intézet zenetanáraként gyakorolta hivatását. Közben jutott ereje arra is, hogy elvégezze a Zeneakadémia Apponyi Kollégiumát. Az 1945 augusztusában fogant gondolatot követően a békési polgármesternek írott levele az első dokumentum arról, hogy felvázolta egy többszintű, kollégiumi rendszerű iskola, a „Magyar Állami Énekiskola” megalapításának tervét. Ezt az intézményt látta hivatottnak arra, hogy az igényes nyelvi-zenei képzés révén az új generációk számára közvetítse a nemzeti kultúrát, természetesen a magyar zene bázisán, az arra alkalmas, kiválasztott tehetséges fiataloknak. 1946-ban nyílt lehetősége arra, hogy a Békés-tarhosi Wenckheim grófi uradalom épületeit, területét felhasználva november 5-én megkezdje működését az elképzelt iskola. Az új intézmény elnevezése: „Országos Állami Ének- és Zenei Szakirányú Líceum és Tanítóképző Intézet”, és a vele kapcsolatos „Ének- és Zenei Gyakorló Általános Iskola és Kollégium”. A hivatalos avató ünnepségre 1947. február 5-én kerülhetett sor. Gulyás György ennek az iskolának 1954-ig alapító igazgatója és tanára volt. Számos, a magyar zenei életben meghatározó művész tanult ebben az intézményben.

1954-ben Révai József népművelési miniszter intézkedéseként az iskolát bezárták. Ez az intézkedés egyben egy igen hatékony és eredményes művészeti-nevelési koncepció végét is jelentette.

Új korszak kezdődött Gulyás György életében: ettől az évtől 1966-ig a Debreceni Zeneművészeti Szakiskola igazgatójaként tevékenykedik. Még 1955-ben alakult meg a zeneművészeti szakiskola leánykara, de ugyanekkor kezdődött meg a főiskolai szintű zenetanárképzés fejlesztési tervének előkészítése is.

Gulyás György emléktáblája (Debrecen, Blaháné u. 8.)

Az 1957-es esztendő jeles fordulópont: a Debreceni Zeneművészeti Szakiskola július 23-án felvette Kodály Zoltán nevét – még életében és egyedülként. A névadó a korabeli hangfelvételen és az írásos bejegyzésben az alábbi, híressé vált gondolatot hagyta ránk:

„A debreceni szakiskola jövője: példát adni a szolfézs és hangszeritanítás összehangolására, ének-alapon történő hangszeritanítással új énekekre bírni a hangszereket; a környékre kisugárzó működéssel hangzó életre bírni a néma berkeket.”

(Kodály Zoltán)

1960 az életmű újabb, meghatározó és nagyjelentőségű állomása: megrendezésre kerül a Debreceni Zenei Hét, programjának kialakítása Gulyás György feladata volt. A kor nagytekintélyű és elismert kortárs zeneszerzőinek (Ottó Ferenc, Ribáry Antal, Kocsár Miklós, Temessy Tamás, Járdányi Pál, Soproni József, Dávid Gyula, Vántus István, Pongrácz Zoltán) elhangzott művei, valamint Ádám Jenő és Kodály Zoltán személyes részvétele a programban jelzik azt a

szándékot, amely Gulyás Györgyöt vezérelte: a kortárs magyar kóruséneklést kell erősíteni, és valamilyen formában eljuttatni a vasfüggönyön túlra is. Az esztendő többek között azzal telt, hogy az 1961-ben hivatalosan megalapítandó Bartók Béla Kórusversenyt készítette elő néhány lelkes munkatárssal és kórus-taggal. A kórusverseny 1961-es létrehozatala és Debrecenben történő megrendezése nagyrészt a sok korábbi kórus sikerén és személyesen az iskolaigazgató-karnagy erőfeszítésein alapult. Ne feledjük, 1961 jeles év: Bartók születésének 80., Liszt születésének 150. évfordulója, s nem mellékesen a város, Debrecen is 600 éves évfordulóját ünnepelte ebben az évben. A versenyre augusztus 15. és 20. között került sor.

A Debreceni Kodály Kórus, mint a vidék egyetlen professzionális vegyes-kara az egész hazai kóruskultúra számára is fontos nemzetközi sikereket ért el, amelyek felsorolása itt terjedelmi okok miatt ugyan nem lehetséges, de Gulyás György művészi életpályájának lezárásáig annak legadekvátabb kiteljesedést hozták.

Gulyás György karnagy vezényel

Elérkezett az 1966-os esztendő, amely a debreceni zeneoktatásban újabb, jelentős eseményt hozott: a zenetanárképzés hazai rendszerének átalakítási folyamatában Gulyás György, egy újabb iskola alapítójaként igazgatója lett a szakiskola hároméves tanárképzőjéből kialakuló új zenei felsőoktatási intézménynek, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zene- és Énektanárképző Szak Debreceni Tagozatának. Az iskolaalapítás – immár nem először az életmű folyamán – újabb, nagy távlatokkal kecsegtető, stratégiai lépés volt. Erre mind a mai napig

úgy kell tekintenünk, hogy az indulás után nyolc évvel, 1974-ben épített, önálló, a célnak megfelelően tervezett korszerű épületben egy, a későbbiek során dinamikus fejlődésen átmenő zenei felsőoktatási intézmény jelent meg Debrecen kiemelt felsőoktatási övezetében, az Egyetem téren. Különleges perspektívát látott ebben az alapító igazgató, hiszen az épületbe álmódott, majdan egyetemivé váló képzés körülményeit előre igyekezett megteremteni mind az infrastruktúrában, mind a magas színvonalú oktatói kar kialakítása révén. Mintha újból meg-elevenedett volna Békés-Tarhos: a diákok nagy számát befogadó kollégium és oktatási épületrész egy légtérben tette, teszi ma is lehetővé a zenei légkör mindennapi hatását, ugyanebbe a miliőbe hozva számos hangversenyt, amelyek életre szóló hatásúak lehetnek az egyes diákgenerációk számára.

1976-ban Gulyás György a nyugdíjazás ellenére aktív energiákkal kívánta folytatni életét: ebben az évben alapította meg a Békés-Tarhosi Zenei Napokat, amely rendezvény szintén túlélte életre hívóját.

A földi élettől egy végzetes szívroham következtében kellett megválnia 1993. november 11-én. Sírja városi dísz-sírhelyen van debreceni Köztemetőben.

Az évtizedek munkájának sorsfordulóit mellett a fennálló hatalom, vagy éppen a kultúrpolitika különféle kitüntetésekkel jelezte olykor elismerését. A már említett Liszt Ferenc-díj mellett Gulyás György további kitüntetései:

- 1976: A Munka Érdemrend Arany fokozata
- 1979: Békés Város Pro Urbe Díja
- 1979: Békés város Díszpolgára
- 1979: A Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze
- 1981: Debrecen Város Pro Urbe Díja
- 1986: Szocialista Magyarországért Érdemrend
- 1990: Magyar Művészetért Díj
- 1991: A Magyar Köztársaság Zászlórendje
- 2009: Debrecen Kultúrájáért Díj – (posthumus)

A tanári, a vezetői, az előadóművészi tevékenység mellett a zenei közéletben is igen sokrétű tevékenység regisztrálható. Számos szervezet tagja volt:

- Magyar Kórusok Országos Tanácsa
- Magyar Előadóművészek Társasága
- Magyar Zeneművészek Szövetsége
- Művészeti Dolgozók Szakszervezete Zenepedagógus Szakosztálya
- Magyar Kodály Társaság, alapító tag
- Liszt Ferenc Társaság, alapító tag
- Magyar Szellemi Védegylet, alapító tag

Ugyancsak számos, nagyhírű kórusverseny zsűrijében vett részt rendszeresen: Arezzo, Llangollen, Montreux, Tours – és Debrecen.

Áttekintve a valóban csak vázlatosan ismertetett életutat, akár a tanítás, az iskolaalapító, az előadóművészi pálya felől, vagy akár a nagyformátumú zenei

szervező felől közelítünk Gulyás Györgyhöz, minden területen sok mondanivalónk lehet. Jelen írásunk azonban a főként a tanár egyéniség életpályájára koncentrál, így hát forduljunk mi is a zenét tanító ember felé.

Már tanulmányai folyamán számos olyan szellemi áramlat hatott rá, amely egész szemléletmódját egy életre meghatározta: Bárdos Lajos, Kerényi György, Ádám Jenő személyisége és munkássága éppúgy, mint Németh László, Püski Sándor, vagy a Veres Péterrel, Illyés Gyulával, Sinka Istvánnal kötött ismeretség. A hivatásához szükséges, immár sokrétű tudással és képességekkel felvértezett Gulyás György éppen Ádám Jenőtől kapta útravalóul azt, hogy a művészi és a pedagógiai élethivatásnak egységben kell lennie, s nyitottsággal kell fogadni a nemzet zenéjét éppúgy, mint az európai zene más áramlatait és értékeit. Minden bizonnyal ez a hatás eredményezte azt, hogy Gulyás György bármely iskolában tanított is, az sohasem vált el a művészi gyakorlattól.

Kivételes személyes kapcsolata Kodály Zoltánnal minden tekintetben döntő és meghatározó volt számára. A zeneművészeti szakiskola elnevezésének rendhagyó mivolta (t.i., hogy élő személyről elnevezhették) csak úgy volt lehetséges, hogy a mester és a tanítvány kapcsolata messze túlmutatott az oktatásban szokásos szakmai kapcsolatokon. Ez a közeli kapcsolat nagy bizalmat és egyben Gulyás György számára kivételes felelősséget is jelentett. Kodály tanár úr bizalmát elnyerni azzal volt egyenlő, hogy a nagy hírű zenei metódus gyakorlati kivitelezésében is komoly szerep hárult a zenetanítást megújító szándékú tarhosi iskolaalapítóra. A módszer egy-egy elemének kipróbálása, és maga az ének alapú iskola koncepciója és valósága a Kodály-koncepció gyakorlati hatását is kipróbálni volt hivatott. Kodály Zoltán úgy tekintett Gulyás Györgyre, az egykori tanítványra, mint leghűségesebb követőinek egyikére, akit olykor kritikával illetett, de mindenkor támogatásával tüntetett ki. Olyan tanítványra, aki művészetével és iskolateremtő tevékenységével hitelesíti a módszert és ezzel a magyar zene ügyét és a nemzet javát szolgálja.

Jellegzetes momentum, hogy diákjaitól sosem az „igazgató úr” megszólítást várta el, hanem a „tanár úr” titulust szerette hallani. Természetesen, tanított a tanteremben, de minden egyes kóruspróbán is, hiszen másként nem hozhatott létre művészi produkciót. Indulatokban gazdag, olykor a szokásosnál is keményebb reakciókat adó embert láttunk egy-egy kritikusabb helyzetben, gyakran türelmetlenül viselte diákja vagy kórusa elvártnál lassúbb tanulási folyamatát, és kíméletlen kritikusként tudott félelmet is kelteni. Tudott felemelni és letaszítani, mindazonáltal személyisége képes volt arra, hogy különleges érzékkel felfedezze a zenei tehetséget, s annak birtokosát minden segítséggel ellássa. A maga életvitelében sem volt kíméletes: munkabírása egészen kivételes volt, a munkában önmagától is kemény fegyelmet követelt. Koncepciózus gondolatai mindig a magyar kultúra magyarsága, megújításának szándéka, az ének alapú zenetanításba vetett mély és eltökélt hite körül forogtak.

„Nincs megalkuvás művészetben és magyarságban.”
(Kodály Zoltán jelmondata, Gulyás György ars poeticája)

Nyughatatlansága, abszolút autonóm személyisége mindig valami újnak a létrehozására ösztökélte. Ha kellett, nagyvonalú és reprezentatív volt (különösen külföldi vendégek körében, vagy más, protokolláris helyzetekben), ugyanakkor, ha kellett, minden módon küzdött azért, hogy nemesnek hitt és szánt célját elérje. Tudatos tanári példája különösen a főiskolás korosztály felnőtté válását segítette. A heves és kemény mentalitás olykor közvetlen egzisztenciális veszélyt is jelenthetett a körülötte lévők számára, de sziklaszilárd védelmet is, ha arra volt szükség.

Tarhos, a Kodály Kórus, a Kórusverseny és a Zeneművészeti Főiskola a jövőnek szóló alkotások, az egyes generációk művésszé, tanárrá válásának, a magyar kortárs kórusművészet hazai és külföldi ismertté válásának színterei, az egységes magyar zenekultúra sziklái, építőelemei lettek. Terjedelmi korlátok miatt nincs mód Gulyás György előadóművészi életpályájának ismertetésére, az Egyetem Nemzeti Könyvtárában elérhető hagyaték ebben a tekintetben igen tekintélyes mennyiségű adattal szolgál.

Sokak fülében még most is ott cseng Szokolay Sándornak, az egykori tarhosi diáknak a méltósággal viselt, súlyos betegségben elhunyt Gulyás Györgytől búcsúzó, 1993-ban elmondott temetési beszédéből:

„Az idő nem csak őt, de minket is megméri!
Nincs tartozása! Amit Neki tartozunk az, hogy az itthagytott,
ránkhagyott életmű az időben megállhat. Ha majd utódlásra méltán
rászolgál! S ez kötelez, s tiszteletet parancsol!”
(1993. november 23.)

Szokolay Sándor beszédének idézetében „Az idő mindent megméri!” gondolat egy egész intézmény tekintetében igaz, és bizony, az alapított iskolát is megméri az idő. A Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kara és a jogelődök fél évszázados történetének kezdete a már jelzett 1966-os tanévnyitó, amikor megnyitotta kapuit Debrecenben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zene- és Ének-tanárképző Szak Debreceni Tagozata, amely a Zeneakadémia tagintézményeként folytatta azt a zenetanárképzést, amely korábban a zeneművészeti szakiskola szaktanárképzőjének feladata volt. A Vár utca 1. szám alatt lévő épületben ettől kezdve egy középfokú szakképző iskola és egy zeneiskolai tanári diplomát kiadó főiskola működött.

Az új, hároméves képzési idejű felsőfokú intézmény kezdetben hangszertanári, szolfézsstanári és általános iskolai énektanári képesítést adott, a végzettek a

hazai zeneiskolákban, általános iskolákban helyezkedhettek el. A hangszeres hallgatók a tanulmányok befejezése után az akkori MÁV Szimfonikus Zenekarban is állást kaphattak, de a Kodály Kórus is nyitva állt a professzionális éneklésre alkalmasak számára. Ezzel tehát megkezdődött az említett együttesek utánpótlás-nevelése is. A hároméves oktatási idő – hasonlóan az akkori tanítóképzéshez – különbözött a felsőoktatás többi területének négy és ötéves képzési idejétől, ugyanakkor egyszerre több zenetanári képesítést is adott. Ez az ellentmondásos helyzet 1990-ig, a Konzervatórium létrehozásáig állt fenn.

Az új főiskolai tagozatot működtető tanári karban nyolc kinevezett tanár vállalta magára a felelősséget az egyes szakterületekért. Íme a névsor:

- dr. Szabó Ernő (hegedű főtárgy, módszertan és kamarazene)
- Zsádon Antal (zeneelmélet, szolfézs és általános iskolai ének)
- Illés Kálmán (zongora főtárgy, zongora kötelező tárgy)
- Kányási József (oboa főtárgy, oboa módszertan és kamarazene)
- P. Nagy Ilona (zongora főtárgy, zongoramethodika)
- Dr. Bognár Rezsőné (zongora főtárgy, zongora kötelező)
- Bencze Lászlóné (szolfézs, népzene, zenetörténet, énekkar)
- dr. Molnár Kálmán (marxizmus-leninizmus)

Kisszámú diákkal indult a képzés. Ahogyan később a létszámuk növekedett, úgy lett egyre szűkebbé a szakiskolával közös épület, egyre nehezebb volt a nap bármely szakában termet találni a gyakorlásra, olykor még a tanításra is, így egyre égetőbb szükségletté vált egy új főiskolai épület felépítése. Ez a feladat az alapító igazgatóra hárult, aki latba vetve minden művészi és vezetői tekintélyét és igen energikus személyiségét és elérte, hogy Debrecen Város Tanácsa támogatását adta az építkezéshez, sőt, a kormányzati szándék mellé a legtöbb pénzt is azért, hogy az új főiskola ne más városban, hanem Debrecenben épüljön meg.

1974-ben az akkori idők Magyarországon messze a legkorszerűbb intézmény épült fel hangszigetelt tantermeivel, stúdiójával és közel háromszáz fős hangversenytermével. Az épület szerves részeként a kilencemeletes toronyrészben kapott helyet a 80 fős diákház is, amely – az egykori békés-tarhosi hagyományok újraélesztésével – megteremtette annak lehetőségét, hogy a hallgatók lakhelye és művészeti tevékenységük színtere ugyanabban az épületben legyen, elősegítve a művész attitűd kifejlődését, egyfajta zenei alkotó légkör kialakítását. Az új épület tantermeiben friss beszerzésű zongorák és pianínók kaptak helyet, közöttük gyakorló hangszeresek és minőségi zongorák is.

A Zeneművészeti Kar épülete

Az épületben könyvtár, hangszerész műhely és gondnoki szolgálati lakás is volt, ez utóbbiból később az egészségmegőrzés helyszíne, kondicionáló terem lett.

A hangversenyeremhez kapcsolt stúdió révén a kor technikai színvonalán igen jó minőségű hangfelvételek készülhettek, ugyanakkor a stúdió elérhető volt a tantermekből is, ezért onnan is lehetett felvételt készíteni.

Az új környezetben intenzív fejlődés kezdődött mind a képzés bővülése, mind az oktatói kar tekintetében, szoros szinkronban a beiskolázási körzetesítés megszűnésével együtt járó országos felvételi hatókör létrejöttével is.

Az 1966-os megalakulástól kezdve egészen 1990-ig Debrecenben a zenetanári diploma három komponensből állt: egyidejűleg zeneiskolai hangszertanár, zeneiskolai szolfézs-tanár és általános iskolai énektanár diplomát szerzett az a hallgató, aki sikeresen teljesítette hároméves tanulmányi kötelezettségeit. Tekintettel az oktatási időtartamra és ismerve a mai zenetanár-képzési gyakorlatot, ez a képzés főként a zenei tehetség szint és a hangszeres felkészültség felvételi vizsgán bizonyított, adott szintjét tekintette alapnak. Ez ma sincs másként, de ehhez a képzés maga nagyon sok ismerettel és kifejlesztett készséggel adós maradt. A legfőbb sajátosságok egyike volt az iskolai tanítási gyakorlat „laboratóriumi” jellege. Ez azt jelentette, hogy hallgatóink egy-egy félévben néhány heti hospitálásra és gyakorlati tanításra voltak kötelezettek. A tanítás egy-egy gyermek oktatását jelentette, s így valójában nem modellezte a mindennapi zeneiskolai valóságot. 1974-ben a szolfézs-zeneelmélet szakterületen önálló képzés jött létre, szintén hároméves képzési időtartammal. Az itt végzettek a zeneiskolai szolfézs-tanári, általános iskolai ének-zenetanári képesítés mellett karvezetői képesítésüket is elnyerték.

Emléktábla a Zeneművészeti Kar épületében

1990-ben nem csak nevében új típusú zenei felsőoktatás jött létre: a konzervatóriumi elnevezést a magyar zenetanítási gyakorlat korábban már ismerte, csak akkor a középfokú zenei szakképzés intézményét jelentette a megjelölés. Az, hogy most a felsőoktatás új intézmény-típusát jelölték ezzel az elnevezéssel, egy jellegzetesen – csak Debrecenben és Szegeden – létrehozott új képzési struktúrát is jelentett. Kedves Tamás igazgatósága idején kezdődött meg az egyetemi képzés kiépítése a nyolcvanas években meghatározott szakirányokon. A főiskolai diplomára épülő, kiegészítő egyetemi képzés a Zeneakadémia által kijelölt oktatók irányítása alatt működhetett először a brácsa, gordonka, nagybőgő, fuvola, oboa, kürt, trombita, harsona és ütőhangszeres területeken. A Debreceni Konzervatórium immár előkészítő tagozattal, főiskolai- és egyetemi képzésekkel rendelkezett. Ekkor vált négyévvessé a zeneiskolai tanárképzés országszerte, így Debrecenben is.

1996-ban, a képzés első akkreditálása idején a kiadott jelentés a konzervatóriumi formát a képzés átalakítása szempontjából eredményes kísérletnek nevezte.

A felsőoktatás egyetemi integrációs folyamata Debrecenben, a képzés területén igen izgalmasan alakult, hiszen a Zeneakadémia szervezetéről való leválás egyik legérzékenyebb pontja az egyetemi képzés megtartása, sorsának jövőbeni alakulása volt. Többnapos tárgyalások, feszültségek és félelmek, kudarccal fe-

nyezető fordulatok közepette a végeredmény mindkét félnek elfogadható lett: a korábban engedélyezett egyetemi képzés megmaradt Debrecenben, de jogállása szerint a Zeneakadémia székhelyen kívüli képzéseként működött. Ennek megfelelően az egyetemi diplomákat továbbra is a Zeneakadémia rektora írta alá, míg a főiskolai szintűeket a Debreceni Egyetem rektora és a Konzervatórium igazgatója látta el kézjeggyel. A korábbi szakmai együttműködés a Zeneakadémiával tovább folytatódhatott.

A bolognai képzés bevezetése újból nagy változásokat hozott és több tekintetben is újraírta a történelmet. Kezdetben a Zeneakadémián és a vidéki zenei képző intézményekben a bolognai átalakulást az orvostudományi- és a jogi képzéshez hasonlóan sokak kivételként kívánták elkerülni, szorgalmazták, hogy az évszázados, és nemzetközi elismerésnek örvendő magyar zenei felsőoktatás ne csatlakozzon az átalakuláshoz. A Zeneakadémia akkori rektorváltása után ugyanakkor felerősödött az a koncepció, amely mégis lehetségesnek és szükségesnek látta a bevezetést a hazai képzési hagyományok és értékek megtartásával. A legfőbb, kétségkívül valós érv a hallgatói nemzetközi mobilitás megteremtése, valamint a hazai intézmények közötti átjárás könnyítése volt. Miközben a művészképzésben belátható volt a bolognai szerkezeti változás megvalósításának értelme, a tanárképzés vonatkozásában különösen kérdéses volt a bevezetés, hiszen a képzési tartalom bővülése miatt a képző helyek csak saját egyetemük pedagógiai-, pszichológiai potenciáljára számíthattak, amely ugyanakkor az egyetemes tanárképzési koncepció miatt már kész, akkreditált közismereti tanárképzési programmal várta a bolognai képzéshez csatlakozó zenei képzéseket.

Az átalakulás számos, rendszerszintű ellentmondásainak ellenére, a Debreceni Egyetemen, köszönhetően a Bölcsészettudományi Kar és a Tanárképzési Kollégium együttműködő hozzáállásának, mégis talán Debrecenben sikerült a legeredményesebben egy olyan tanárképzési koncepciót megvalósítani, amelyben az akkor már Zeneművészeti Kar fegyelmezetten elfogadta ugyan az Egyetem tanárképzési akkreditációjából következő tantervi struktúrát, de az egyes tudáscsomagokat az általános tartalom mellé zenei sajátosságok alapján kialakított képzési tartalommal töltötte fel, egészítette ki. Nagy nyereség volt ugyanakkor a féléves, egybefüggő tanítási gyakorlat bevezetése, amely végre valós iskolai környezetbe helyezte a leendő zenetanárokat.

A művészképzés (a korábbi egyetemi képzés) területén a hároméves alapképzés és a kétéves mesterképzés szerkezete alakult ki. Debrecenben ez a folyamat nagy izgalommal járt, hiszen a korábbi, kihelyezett egyetemi képzés régi struktúrájának és szakirány-megoszlásának végnapjait kellett tudomásul venni, miközben a szakirányonkénti akkreditációs folyamat immár saját jogon indítandó művész mesterképzésként a MAB koordinációjával zajlott. Az ekkor lefolytatott akkreditáció tiszta vizet öntött a pohárba: a korábbiakban huszonkét szakirányon folytatott egyetemi képzéssel szemben az új, bolognai típusú művész mes-

terszakok közül tizenhárom esetében volt eredményes az akkreditáció, többek között ekkor indult látványos fejlődésnek a magánének művészképzés opera szakiránya is, valamint az országban akkor még egyedülként a fúvóskarnagy művész mesterszak. Ezzel az eredménnyel azért kellett megelégedni, mert időközben a személyi feltételek is változtak, de még így is Debrecenben működik ma is messze a legtöbb művész mesterképzési szakirány Magyarországon a Zenekadémia mellett. Azóta újabb mesterszakkal bővült a repertoár: a közelmúltban nyert sikeres akkreditációt a Klasszikus szaxofon mesterszak.

A zeneművészeti szakközépiskolák számára kiképzett zeneművész tanárok képesítése és oklevele csak az eredményesen elvégzett művész mesterszak és a hozzá társított pedagógiai modul követelményeinek teljesítése révén szerezhető meg.

A bolognai típusú képzés bevezetése közel azonos időben történt a Debreceni Konzervatórium intézményi átalakulásával: 2006-ban a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar elnevezést vette fel az egykori Konzervatórium. Ez megint nem csak intézményi-formai esemény volt, hanem a képzés előbb említett változásával együtt jelentett új helyzetet és új lehetőségeket.

2012-ben újból képzési változás következett be: a bolognai típusú osztott rendszerű tanárképzés átalakult. Újból osztatlan – de mesterszintű diplomát adó – képzéssé vált, amely szerkezet jobban illeszkedik a zenei képességfejlesztés, tehetségfejlesztés és a pedagógiai képességek kialakításának egymással szinkronban történő megvalósítása követelményéhez. A 4+1 éves képzés főként a hangszeres és magánének szakokon valósult meg a négy évet követő egy éves összefüggő, iskolában teljesítendő tanítási gyakorlattal. 5+1-es szerkezetű középiskolai tanárképzés kialakítására csak a szolfézs- és ének-zenetanár szakterületen, valamint az egyházzenei oktatásban került sor.

Néhány esztendeje új keletű együttműködés jött létre a Bölcsészettudományi Karral, a Neveléstudományi doktori alprogrammal kialakított doktori iskolai együttműködésben. A PhD fokozatot adó programban a Zeneművészeti Kar a zenepedagógiai profilt képviseli mind törzstag, mind oktatási tekintetben. Ez a képzés komoly perspektívát mutat, hiszen jelenleg a legnagyobb számban e doktori (PhD) programban vannak zenepedagógiai doktoranduszok Magyarországon.

Kedves Tamás korábbi igazgató nevéhez fűződnek és az ő idején kezdtek realizálódni azok a törekvések, amelyek a debreceni zenei felsőoktatást a korábbiaknál jobban kívánták népszerűsíteni, és biztosítani akarták minél több hallgatóknak az összehasonlítás lehetőségét. A körülmények pozitív együttléte (a környezeti feltételek alkalmassága, a szervezési hajlandóság) lehetővé tette szakmai találkozók, szimpóziumok, országos és esetenként nemzetközi zenei versenyek megrendezését. Kezdetben, 1976-ot követően a *Nagybőgős Találkozók* voltak közismertek, amelyek később nemzetközi eseményekké váltak Saru

Károly tevékenysége révén. Ezzel párhuzamosan már az Egyetem téri épületben vált rendszeressé a Szesztay Zsolt által létrehozott *Bárdos Szimpózium*, amely építve az egykori mester, Bárdos Lajos szellemi és zenei hagyatékára, a szolfézs-tanárok, ének-zenetanárok, kórusvezető karnagyok számára teremtett országos jelentőségű szakmai eseményt, megnyilvánulási fórumot és egyfajta továbbképzést is. A *Rézfúvós és Ütőhangszeres Találkozó és Verseny* mind a mai napig a megnevezett zenei szakterületek (trombita, kürt, harsona, tuba, ütőhangszerek) országos versenye, amely egy-egy hangszeres területen (trombita és ütőhangszer) korábban nemzetközi versenyt is jelentett. Ennek megalapítója 39 esztendővel ezelőtt Kammerer András volt, együttműködésben a szintén iskolateremtő Vrana József ütőhangszer tanárunkkal. A kilencvenes évtizedben, 1990-től kezdődően és a kétezres évek elején évi rendszerességgel kerültek sorra a Zongora Tanszék megrendezésében azok a zongora emlékversenyek amelyek egyes zeneszerzők születésének vagy halálának évfordulójához kötődtek. Ezek az emlékversenyek Duffek Mihály nevéhez fűződtek. 2003-ban Molnár Zsolt szervezésében elindult az azóta évente megrendezett kamarazenei verseny, amely az alapítás után két évvel felvette Dohnányi Ernő nevét. Ezen a versenyen az összes hazai zenei felsőoktatási intézmény hallgatói részt vesznek. A verseny létrehozásában, számos alkalommal a zsűriben való közreműködésben Devich Sándornak, a Zeneakadémia egyetemi tanárának szerepe és segítsége elévülhetetlen. Szabó János fafúvós tanszékvezetésének egyik eredménye az *Országos Klarinétverseny*, amely kétéves rendszerességgel ugyancsak lehetőséget ad a hangszer tanulóinak országos összehasonlítására. Rokon hangszer lévén, új versenyként meghonosodtak az országos szaxofon találkozók és versenyek is az elmúlt esztendőkből. Adrovicz István a *Klasszikus Gitárosok Debreceni Fesztiváljának* évenkénti megrendezője. Ez a népszerű nyári rendezvény jelentősen szolgálja a klasszikus gitárjátékot tanuló fiatalok megismertetését és tudásuk összefüggésbe hozását. Mintegy testvér-rendezvényként minden esztendőben a Zeneművészeti Kar ad otthont a *Gitárzenekari Fesztiválnak*, amelyre a hazai gitárzenekarok mellett egyre gyakrabban érkeznek együttesek külföldről is. A legfiatalabb verseny a *Petrovics Emil Énekverseny*, amely Mohos Nagy Éva tanszékvezetése révén az *Ifjú Zeneművészek Nyári Akadémiájának* keretében 2015-ben került megrendezésre első alkalommal. A verseny különleges profilját az adja, hogy repertoárjában csak kortárs vokális alkotások szerepelhetnek. A verseny létrehozásában és megrendezésében Batori Éva operaénekesnő, az opera nagykövetének szerepe volt kulcsfontosságú. Ugyancsak új keletű az *Országos Rézfúvós Kvintett Verseny*, amelynek legfőbb sajátossága, hogy megszervezése a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemmel közös, és az eddigi tapasztalatok alapján a rézfúvós kamarazenei terület értékes szakmai megmérettetése. Az egyes szakterületek szakmai találkozóit (fuvolás találkozók, oboás találkozók), valamint az egyedi

szervezésben megvalósuló szakmai napok (Vonós-, Zongora Tanszék,), tovább színesítik a képet és gyarapítják a szakmai kínálatot.

Minőségi zenei előadó együttesek működnek a Zeneművészeti Karon. A Szimfonikus Zenekar, a Vonós Együttes (Bolyki Zoltán), a Canticum Novum Kamarakórus (Dr. Török Ágnes), a Bárdos Lajos Leánykar (Szabó Dénes), a Fúvószenekar (Bekker Gyula), a Rézfúvós Együttes (Bognár Péter), a Sonus Ütőhangszeres Együttes (Dr. Szabó István), a Gitárzenekar (Dr. Adrovicz István) hosszabb-rövidebb ideje egészítik ki a képzés tantervi feladatainak végrehajtását. A Debreceni Kölcsey Kórus (Dr. Tamási László) a város egyik legszínvonalasabb, nem hivatásos női kara gyakorló kórusként működik a Zeneművészeti Karon.

A Zeneművészeti Kar a képzési funkción kívül jelentős kulturális küldetést is teljesít, főként a városban és a régióban. A funkció az elmúlt évtizedek során szükségessé tette a hangverseny- és rendezvényszervezés szervezeti egységként működő kulturális menedzseri irodával történő megerősítését, amelyet Dr. Váradi Judit vezet. Irányításával a Kar hangverseny bérletsorozatokot szervez (*Universitas Debrecen Hangversenysorozat, Konzervatóriumi Esték, Vasárnapi Muzsika, Hang-Játék-Zene hangversenyek* gyermekeknek). Az egyedi szervezésű hangversenyek és a sorozatok is alkalmat adnak oktatóinknak és olykor legtehetségesebb, legfelkészültebb hallgatóinknak is a fellépésre a város és az egyetem nyilvánossága előtt.

A Zeneművészeti Kar külföldi kapcsolatrendszere is részben hangverseny tevékenységhez kötődik: számos, határokon átnyúló hangverseny megrendezésére kerül sor, de saját hallgatói produkcióink határon túli előadására is egyre több példa regisztrálható. A saját hangverseny szervezési tevékenység mellett a Debreceni Egyetem egyetemi szintű vagy kari rendezvényei természetesen ma már nem nélkülözik hallgatóink zenei megnyilvánulásait sem. Több példa említhető, amikor Debrecen M. J. Város Önkormányzata kiemelt városi zenei eseményen való közreműködésre kérte fel a Zeneművészeti Kart, pl. a Zene Világnapja 2015-ben, az 1956-os forradalom 60. évfordulójának megünneplése.

A zenei képzésben érzékeny kérdés a jól megválasztott és foglalkoztatott oktatók jelenléte. A mai állapotot jól jellemzi az, hogy az álláshelyeken foglalkoztatott oktatók 46%-a minősített, több fiatal oktató doktori tanulmányainak végéhez közeledik. Sokan közülük professzionális előadó együttesek prominens tagjai, nemzetközileg is ismert és elismert művészek, oktatók. A képzési minőség fontos jellemzője, hogy a hallgatók nagy létszámban nyernek dobogós helyezéseket hazai és nemzetközi versenyeken, TDK találkozókra. A Gulyás György Szakkollégium a legtehetségesebbeket tömörítő és a zeneművészeti oktatásban országosan egyedülálló közösség, amely segíti a kiemelkedő tehetségek fejlesztését célzó többlet teljesítményt és lehetőséget, olykor pénzügyi segítséget is ad a versenyeken történő részvételhez.

A képzés szervezeti felépítése szorosan vett szakmai sajátosságok alapján ún. nem-önálló tanszékek formájában jelenik meg. Még a nyolcvanas években alakultak meg tanszékeink. Tanszékvezetőink jelenlegi névsora: Dr. Sárosi György (Vonós), Dr. Szabó János (Fafűvós), Dr. Szabó István (Rézfűvós és Ütőhangszeres), Dr. Mohos Nagy Éva (Magánének), Dr. Duffek Mihály (Zongora), Dr. S. Szabó Márta (Szolfézs–Zeneelmélet, Karvezetés Tanszék) és Molnár Zsolt (Kamarazene Kabinet). Vannak olyan besorolt, vagy további jogviszonyban álló oktatók, akik mindegyik tanszék hallgatóit oktatják, így ők közvetlenül a dékán irányítása alatt végzik tevékenységüket. A kamarazene-képzés tanszékeken átívelő tevékenység, ezért a tanszék helyett a kabinet formáját választottuk.

A Zeneművészeti Kar az Erasmus kapcsolatok révén folyamatosan részt vesz külföldi hallgatók fogadásában vagy a Kar hallgatói külföldi tanulmányainak elősegítésében. Ugyanakkor első sorban az oktatói kar személyes kapcsolatainak adnak konkrét tartalmat a kapcsolatok működéséhez. A Zeneművészeti Kar részese minden olyan egyetemi megállapodásnak, amely valamely külföldi egyetemmel kötött, és a partner egyetemen van zenei felsőoktatás. Vannak azonban olyan megállapodások, amelyek a Zeneművészeti Kar saját megállapodásai, ezek közül is kiemelkedő fontosságú négy koreai egyetemmel kötött megállapodás, amely a valóságban is eredményezett már együttműködést. Csak lassan sikerül ellensúlyozni azt a tényt, hogy magyar zenei felsőoktatásként a külföld a Liszt Ferenc nevét viselő egyetemet ismeri, és bárhogyan is szorgalmazzuk, csak lassan vesznek tudomást arról, hogy Debrecenben is meg lehet szerezni azt a tudást, amire szükségük van.

Az Ifjú Zeneművészek Nemzetközi Nyári Akadémiája 15 esztendeje vonzza Debrecenbe a külföldi diákokat az EU országaiból, valamint a Dél-Afrikai Köztársaságtól Koreáig, Japántól az Egyesült Államokig, Peruig. A kétszázas diáklétszámot megközelítő Nyári Akadémia a külföldről, Magyarországról és a Ze-

neművészeti Kar oktatói közül felkért tanárok irányításával egyéni mesterkurzusok révén nyújt segítséget az intenzív képességfejlesztéshez, és a Vásáry Tamás vezette szimfonikus zenekari mesterkurzus során előkészített műsort a *Kodály Zoltán Ifjúsági Világzenekar* minden évben Debrecenben, Budapesten, olykor Kecskeméten vagy Gyulán, a Felvidéken Galántán, vagy Prágában, Párizsban, Milánóban adja elő, kivétel nélkül igen nagy sikerrel.

A Zeneművészeti Kar tehát, élve adottságaival, regionálisan egyre erősödő szerepével, a Debreceni Egyetem karaként bizakodással tekint a következő ötven esztendőre, várva a kihívásokat, érték- és minőség alapú képzésével teljesítendő a mindenkori társadalmi, művészi elvárásokat.